

Prav lahko bi bližajoči se praznik dela predstavljal pobudo za pisanje o razvojnih problemih naše tovarne, vendar obstajajo za to tudi bolj aktualni razlogi. Na zadnjih zborih smo sprejemali smernice za pripravo dolgoročnega plana do leta 2000, na delavskemu svetu tovrstne smernice za SOZD, letos pa je tudi čas za pripravo srednjeročnih planov na vseh nivojih. Pravkar potekajo tudi debate v krogih poslovnih in strokovnih delavcev, seveda pretežno o lastnih, aktualnih in razvojnih zadevah. Menim, da je smotrno, če te stvari dobijo večjo publiciteto, hkrati pa je namen pisanja delno tudi polemiziranje s tokom dogodkov.

Polemiziranje s tokom dogodkov seveda ne bi imelo nikakršnega smisla, če pristane na tezo, da je ta od nas popolnoma neodvisen, neodvisen vsaj kar zadeva krog zaposlenih v tovarni. Zdi se sicer, da je včasih res tako, posebno če sklepamo po usodi želja, ciljev in interesov, ki se praviloma razblinja, ko pride čas za njihovo realizacijo. Najbrž pa je resnica nekje v sredi: v okviru določenih pogojev je gotovo možno kaj storiti. To realnost morajo najbolj upoštevati planerji, če mislimo s tem sestavljati planskih dokumentov, ne bi bilo pa slabo, če bi jo tudi širši krog, ki nanje vpliva. V praksi ponavadi omenjeni maneverski prostor celo zožujemo oz. zapravljamo možnosti, ki se nam ponujajo. Naj to ilustriram s trditvijo, kako so planerji ujeti v formalno metodologijo planiranja, ki ji morajo posvetiti toliko energije — z njimi pa množice zaposlenih — da jim praviloma zmanjkuje moči za vitalne probleme. Vitalni problemi pa niso nujno običajni sestavni deli planov in ne da se jim vedno opredeliti časovne dimenzije. Praksa v tovarni gre rada v smer, da storimo le tisto, kar je formalno obvezno. Če vzamemo v roke v uvodnem odstavku omenjene dokumente, predvsem dolgoročne smernice, vidimo, da gre za relativno smeje in konkretne opredelitve, ki imajo za sabo analitično delo, ne da si pa predstavljati, kako bo to izvedljivo. To ni očitek sestavljalcem, ker bi to presegalo naravo dokumenta, vendar vprašanje kot tako zanesljivo obstaja. Toda, kdo se ga bo lotil in predvsem, kdaj?

Zgoraj načeto vprašanje je po mojem mnenju več kot zgolj očitek pristojnim. Sprašujem se, in verjetno še kdo, kako naše ideje, odločitve in recimo še realizacijo, nekako urediti. Prve zmešnjave se pričnejo že z našim razumevanjem pojmov in problemov. Izključujem tiste, ki po službeni dolžnosti niso zadolženi za poslovne in razvojne zadeve tovarne. Ne pridemo si na čisto, kaj so kratkoročne, kaj dolgoročne zadeve, posebno pa, kaj je razvoj. Predvsem razvoj očitno ni enoten pojem. Obstaja velika razlika med razvojem cele tovarne nasploh in na primer mož izdelkov pnevmatike in hidravlike. V prvem primeru razvoj še zdaleč ni omejen le na tehnično in tehnološko področje, v drugem pa konkretno je. Daje, zanesljivo sta si področji verig in pnevmatike v zelo različnih izhodiščnih položajih. Verijski program ima manj težav z izvedbo kot s perspektivo, program pnevmatike pa ravno narobe. Vsaj tako se da sklepati po informacijah iz strokovnih krogov in seveda planskih dokumentov. Omenjeni različni izhodišči zahtevata temeljito analizo in temeljite odločitve v zelo različnih smereh. Problem izvedbe programa pnevmatike zaradi zanesljivejšega plasiranja na trg najbrž ni le kratkoročna ali po naše tekoča težava, ki jo je mogoče odpraviti mimogrede z nekimi ukrepi. Je po vsej verjetnosti prva, in to perspektivna naloga, ki pa hkrati ne pomeni izključevanja tistega, kar razmišljajo v razvojnem oddelku. Na drugi strani pa verijski program naravnost terja stalno razmišljanje o programih in preseganju zdaj že zanesljivo toge organizacije na več nivojih. Z nakupi posameznih strojev, ne glede na njihovo sposobnost, je o razvoju neprepričljivo govoriti. Konec koncev je tudi avtomatizacija stvar, ki jo uradno težko damo v kakšen plan, narokuje pa se kot pomembnejši dolgoročni element poslovanja.

Zgoraj našeto so prej dileme kot poznavalske trditve, ki terjajo resnost pristopa in odpravo vsakršnih improvizacij. Sistematičen in strpen pristop bi dal gotovo več odgovorov, odgovorov, ki bi bili bolj jasni tudi večini zaposlenih v tovarni.

Urednik J. M.

Vsem
bralcem
Verige
čestitamo
za
1. maj

Proizvodnja v marcu in prvem kvartalu letošnjega leta

Ker se z marcem zaključil prvi kvartal poslovnega leta, so želje po čimvečjem doseganju proizvodnje toliko večje. Mogoče nam je pomlad prinesla malo več volje in energije, ali pa tako potrebno zavest, da je uspešna proizvodnja osnova našega poslovanja. Rezultat tega je presežen vrednostni in količinski plan proizvodnje v marcu. Tudi v pri-

merjavi s februarso je leta večja po teži za 8 odst., vrednostno pa za 10 odst.

Plan eksterne proizvodnje smo presegli za 3 odst. oz. 31 ton, interne za 4 odst. oz. 30 ton, skupaj pa smo proizvedli 1.973 ton oz. 3 odst. več kot je bilo planirano. Če podrobneje analiziramo spodnji tabeli količinske in vrednostne proizvodnje

po tozdih, dobimo naslednje rezultate:

Vijakarna je plan v kg dosegla 96 odst., kosovno pa 106 odst., vrednostnega je presegla za 24 odst. Izpad proizvodnje je bil zaradi velikih popravil strojev pri lesnih vijakih 4,1—4,5 mm in zaradi materiala pri stojalnih vijakih, razcepkih in žičnikih.

Nadaljevanje na 2. str.

Količinska proizvodnja v marcu

v tonah

Tozd	Eksterna proizvodnja			Interna proizvodnja			Skupna proizvodnja		
	plan	dosež.	ind.	plan	dosež.	ind.	plan	dosež.	ind.
Vijakarna	270	260	96	—	—	—	270	260	96
Verigarna	370	456	123	27	14	52	397	470	118
Sidrne verige	309	269	87	719	775	108	1028	1044	102
Kovačnica	175	176	101	36	22	61	211	199	94
DO VERIGA	1124	1161	103	782	812	104	1906	1973	103

Vrednostna proizvodnja v marcu

TOZD	Eksterna proizvodnja			Interna proizvodnja			Skupna proizvodnja		
	plan	doseženo	ind.	plan	doseženo	ind.	plan	doseženo	ind.
Vijakarna	78.544	97.129	124	3.331	4.224	127	81.875	101.353	124
Verigarna	103.628	131.883	127	13.780	7.586	55	117.408	139.469	119
Sidrne verige	78.678	105.672	134	114.663	114.627	100	193.341	220.299	114
Kovačnica	76.195	83.585	110	18.265	13.715	75	94.460	97.300	103
Orodjarna	3.250	3.289	101	20.101	23.413	117	23.351	26.702	114
Vzdrževanje	42	110	262	27.685	29.455	106	27.727	29.565	107
TIO	67.238	48.238	73	1.289	1.030	80	68.527	49.841	73
DO VERIGA	407.575	470.479	115	199.114	194.050	98	606.689	664.529	110

Poslovanje SOZD SZ v letu 1984

Zaostrene splošne razmere v gospodarstvu so se odražale tudi v poslovanju SOZD Slovenske železarn. Porast industrije proizvodnje je bil nekako na povprečju republike, in sicer so proizvedli surovega železa enako kot v l. 1983, surovega jekla 3 odst. več, blagovna proizvodnja pa je bila večji industrijski proizvodnji, pa je znan podatek o 6 odst. večji industrijski proizvodnji in in tako naša republika zaostaja za drugimi. Ostala gibanja v gospodarstvu ocenjujemo kot neugodna še zlasti področje cen. Te so rastle hitreje kot kdajkoli v povojnih letih. Rast nominalnih osebnih dohodkov je sicer sledila inflaciji vendar so realni osebni dohodki padli zaradi večjega porasta življenjskih stroškov.

Proizvodnja je bila večja kot v letu poprej, vendar je zaostajala za planom. Tudi struktura proizvodnje ni bila dosežena v načrtovanih okvi-

rih. Pričakovani učinki investicij niso bili doseženi. V primerjavi z letom 1983 so v Železarni Jesenice dosegli 3 odst. večjo blagovno proizvodnjo, v Ravnah 4 odst. večjo, v Storah 9 odst., v Verigi smo ostali pri istih tonah proizvodnje, v Žični so jo povečali 6 odst., Plamen Kropa in Tovil Ljubljana pa sta proizvedli nekaj manj. Podatki o eksterni prodaji kažejo na velik porast v primerjavi z l. 1983, vendar to ne velja za vse DO. Doseženi izvoz zaostaja za planom in je celo manjši od preteklega leta, kar je seveda negativno vplivalo na devizno situacijo, ki tudi sicer ni bila rožnata.

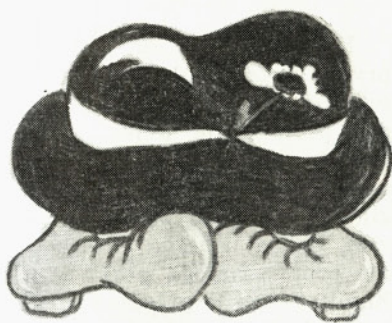
Investicijska potrošnja je porastla, vendar plani niso izpolnjeni. V glavnem smo investirali v okviru amortizacije. Plačani so bili večji avansi v zvezi z gradnjo Jeklarne 2 na Jesenicah. Z investicijsko dejavnostjo tudi v l. 1984 ne mo-

remo biti zadovoljni, tako po obsegu kot tudi strukturi. Velike naložbe sredstev so bile porabljene za povečanje vrednosti zalog, kar je negativno. Pri tem smo se obnašali podobno kot večina slovenskega gospodarstva. Problematične ostajajo še vedno tečajne razlike, in to vedno bolj. To se kaže v višjih obrestih in v vedno večjih anuitetah za tuje kredite.

Akumulacija, to je povečanje poslovnega in rezervnega sklada, je porastla predvsem na račun revalorizacije osnovnih sredstev in zalog. Zaradi visoke rasti cen pa ugotavljamo, da je bila revalorizacija osnovnih sredstev izvedena prenizko. Le 3 odst. porasta akumulacije je bilo ustvarjeno preko dohodka. Finančni položaj delovnih organizacij v Slovenskih železarnah se je poslabšal. Problem je v tem, da povečana zadolženost ni bila namenjena za razvoj, pač pa v veliki meri za zaloge.

Lani je bilo zaposlenih v Slovenskih železarnah 18.485 delavcev, kar je več kot v l. 1983. Število delavcev se je povečalo v Železarni Ravne in Store. Kljub povečanju osebnih dohodkov za 50 odst. smo zlasti v prvem polletju precej zaostajali za slovenskim gospodarstvom.

Podatki o povprečnih neto OD na delavca so bili naslednji:

OSMRTNICA

Vsem prijateljem in znancem naznanjam žalostno vest, da je tragično izginil moj klubuk. Bil mi je drag in star prijatelj, ki nikdar ni tarnal kljub svoji starosti. Nesreča se je zgodila v bifeju v Moskvi, povzročitelj je odkrit.

Vse prijatelje in znance prosim za tiho sočustvanje z usodo mojega starega klubuka, ki bo odslej pokrival umazano glavo lopova.

Vence in cvetje hvalžno odklanjam, enventualne prispevke nakažite na žiro račun Društva ukradenih.

Neutolažljivi Tinček

	1983	1984	Indeks
Železarna Jesenice	19.382	29.055	150
Železarna Ravne	19.711	29.464	150
Železarna Store	19.962	30.107	151
Veriga Lesce	17.857	27.544	154
Plamen Kropa	18.423	26.299	143
Tovil Ljubljana	18.871	26.500	141
Žična Celje	17.637	26.972	153
Met. inštitut	25.839	39.936	155
Skupaj SOZD SZ	19.453	29.192	150
Gospodarstvo SRS	17.957	27.222	152
Skupaj SRS	18.259	27.762	152

Po posameznih delovnih organizacijah zasledimo zelo različno gibanje OD. Medtem ko je bila Veriga Lesce v l. 1983 na predzadnjem mestu v SOZD SZ in je zaostajala za gospodarstvom SRS, je v l. 1984 povečala sredstva za OD največ od vseh DO, saj izkazuje indeks 154, povprečni indeks je med predelovalci dosegla prvo mesto, kar je posledica nekoliko boljše dohodkovne us-

pešnosti.

Ker nam v preteklih letih v Slovenskih železarnah ni uspelo uresničiti zastavljenih razvojnih načrtov, bomo morali zamujeno realizirati v prihodnjih letih, čeprav bo to veliko težje v sedanjih zaostrenih razmerah. Vendar bomo le tako zastavili poslabšanje poslovnih učinkovitosti.

Marjana Kozamernik

Ocenjevanje in merske analize delovnih mest

Osnovne podatke o delovnih mestih pridobivamo z ocenjevalno analizo oziroma metodo proučevanja delovnega mesta. V ekipi so vključeni štirje strokovnjaki, ki vsak iz svojega zornega kota ocenjuje delovno mesto. To so:

fiziolog, zdravnik medicine dela, ki oceni delovno mesto z vidika zdravstvene obremenjenosti in ogroženosti človeka v delovnem okolju, po karakteristikah, kot so na primer: obremenitve rok in nog, težko dinamično delo, vid, sluh ipd. psiholog oceni psihične obremenjenosti in zahteve delovnega mesta po karakteristikah, ki so med drugimi: potrebna budnost pri delu, vztrajnost, ustvarjalnost itd.

ekolog ocenjuje ekološke obremenitve, na primer: hrup, vibracije, razsvetljava, prašnost, razna sevanja, tveganja pred nesrečami pri delu itd. in tehnolog (lahko tudi vodja, delovodja), to je delavec opazovanega tozda, ki dejansko pozna delovna mesta in ocenjuje, s kakšnimi objekti delavec dela (tekoči, čvrsti, umazani, lahko je to informacija o delu, o ljudeh itd.), ocenjuje sredstva, ki jih delavec pri delu uporablja, delovni prostor, kakšna je organizacija dela, načini vodenja itd.

Ocenjevalne analize delovnega mesta nastajajo s pomočjo priročnika, ki zajema 377 različnih karakteristik, ki se ocenjujejo po določenih »ključih«. Teh je pet (5) in omogočajo stopnjevanje karakteristik: če nastopajo, kakšna je intenzivnost, važnost, pogostost in trajanje.

Kjer kaj posebnega izstopa ali pa bi lahko bila ocena sporna, predlaga ekipa meritve določenih karakteristik. To pa je že merska analiza delovnega mesta in se izvaja s pomočjo raznih znanstvenih instrumentov.

Proučevanje dela po navedenih metodah se odvija v

vseh treh (3) železarnah v sozdu, kjer imamo okrog 500 benediciranih delovnih mest. Ocenjevalne analize bodo končane v juniju 1985, sledile jim bodo merske analize, ki bodo narejene do marca 1986.

Pomembno je to, da so ekipe analiz sestavljene iz domačih strokovnjakov saj:

smo s tem usposobili lastne strokovnjake, ki bodo tudi v bodoče proučevali delovna mesta v svojih delovnih okoljih in sodelovali pri izboljšavi obstoječih delovnih mest ter pri načrtovanju novogradenj in tehnologij,

na ta način je delo povezano s precej manjšimi stroški, kot bi jih imeli v sodelovanju z zunanjimi institucijami, čeprav bomo prisiljeni nabaviti nekatere instrumente, ki pa bodo trajnega pomena.

VEČNAMENSKOST ANALIZ

Z omenjenimi analizami dobimo podatke o delu oziroma delovnih mestih, ki so nujno potrebni za:

1. načrtovano humanizacijo dela (prilagajanje dela človeku, izboljšanje pogojev dela za bolj zdravo in varnejše delo),

2. celovitejše varstvo delavcev: pri preventivnih in obdobjnih zdravniških pregledih pri zaposlovanju delovnih invalidov

pri ugotavljanju upravičenosti do benefikacije

3. kadrovske dejavnost: so osnova za:

izdelavo razvida del in nalog

za ustrezno zaposlovanje in prerazporejanje delavcev (pravi človek na pravo mesto)

pri samem načrtovanju izobraževalnih programov (za izobraževanje, usposabljanje, izpopolnjevanje)

4. sistem nagrajevanja. Podatki iz analiz so ena izmed osnov vrednotenja dela.

Proizvodnja v marcu...

Nadaljevanje s 1. strani

Verigarna ni dosegla plana proizvodnje na internem trgu tako vrednostno kot količinsko, ker je prišlo do izpada proizvodnje visokoodpornih rudarskih verig, skupni plan proizvodnje pa je presežen za 18 odst. po količini in 19 odst. vrednostno.

V Sidrnih verigah je bil plan vrednostno in količinsko presežen, izpad je bil v proizvodnji za eksterni trg za 13 odst. zaradi pomanjkanja kapacitet pri odgorevno varjenih verigah Ø 13—20 mm in 21—37 mm.

Kovačnica je vrednostno preseгла plan, količinsko pa zaostaja za 6 odst. Eksterna proizvodnja presega planirano za 1 odst., medtem ko je interna dosežena le 61 odst.

TIO je plan proizvodnje dosegel 77 odst. od tega je eksterna proizvodnja pod planom 27 odst., interna pa 20 odst. Do slabega rezultata pri eksterni proizvodnji pride zaradi nizkega doseganja dopolnilnega programa. Plan osnovnega programa ni dosežen zaradi pomanjkanja kapacitet pri mem-

branskih cilindrih Ø 100—125 mm in pri termometrih.

Orodjarna in Vzdrževanje sta plan preseгла.

Kljub uspešni proizvodnji v marcu pa še nismo nadoknadili vseh zaostankov iz januarja in februarja, ki znašajo 300 ton oz. 69.959 tisoč din.

Rezultati o trimesečni proizvodnji so razvidni iz naslednje tabele:

V prvem kvartalu so vrednostni plan proizvodnje dosegli oz. presegle Vijakarna, Orodjarna in Vzdrževanje, najnižji odst. doseganja ima TIO. Količinsko je plan proizvodnje dosegla le Vijakarna. V primerjavi z istim obdobjem lanskega leta smo v letošnjih treh mesecih proizvedli 258 ton izdelkov manj. Za primerjavo: produktivnost od I—III 1984 je znašala 4.181 kg na delavca, od I—III 1985 pa je znašala 4.054 kg na delavca. V prihodnjih devetih mesecih bo, kot kažejo izkušnje iz preteklih let, težko nadomestiti zaostanke iz prvega kvartala. Lahko se le trudimo, da jih ne povečamo, temveč se čimbolj približamo osnovnemu planu.

A. K.

TOZD	indeksi			plan 100		
	v din		v kg			
	ekster.	interna		ekster.	interna	kupaj
Vijakarna	123	98	122	103	—	103
Verigarna	106	41	99	101	24	96
Sidrne verige	110	92	99	84	101	96
Kovačnica	103	74	98	94	57	88
Orodjarna	102	102	102	—	—	—
Vzdrževanje	657	99	74	—	—	—
TIO	73	104	74	—	—	—
DO VERIGA	104	89	99	96	96	96

Inovacije v Verigi

V prvem trimesečju leta 1985 je služba za inovacije prejela naslednje predloge (ideje):

1. Predlog št. 1/85, inž. Hanžič Darko, tehnolog pri SKK: Ideja — privezovalna veriga za kontejnerje.
2. Predlog št. 2/85, Lah Ivan iz TIO: Racionalizacija pri preizkusu razvodnikov.
3. Predlog št. 3/85, Lah Ivan, TIO: Naprava — mazalica — za mazanje izvrtin razvodnikov.
4. Predlog št. 4/85, Tomažič Marjan, Ališič Ekrem in Krničar Darko, vsi iz Kovačnice: Nov način struženja in vrezovanja navoja viličastih vijakov za natezne matice.
5. Predlog št. 5/85, Dežman Franc, vodja skladišča orodja v Vijakarni in Freljih Franc, delovodja v Orodjarni: Uporaba jeklenih vložkov od križnih glavačev za izdelavo vložkov glavačev za vgrezno glavo.
6. Predlog št. 6/85, Ališič Ekrem, Tomažič Marjan in Krničar, vsi iz Kovačnice: Nov način struženja in vrezovanja navojev na očesnih vijakih za natezne matice od M 8 do M 36.
7. Predlog št. 7/85, Čop Janez in Demšar Anton, oba iz Vzdrževanja: Izboljšava na sklopki viličarjev 1,5 t in 2,5 t.
8. Predlog št. 8/85: Kornuta Branko, brusilec iz Orodjarne: Izboljšava pri obdelavi glavačev na brusilnem stroju.

V omenjenem obdobju je strokovna komisija za obravnavanje inovacijskih predlogov pripravila naslednje predloge za komisije za delovna razmerja po tozdih:

16. seja — 22. 01. 1985

1. Predlog št. 10/83. Komisija predlaga, ker ni sredstev za preizkus predloga, se predmetčasno arhivira in če bi prišlo do realizacije, se predlog ponovno obravnava.
2. Predlog št. 45/83. Komisija predlaga, da se izvrši izplačilo posebnega nadomestila za drugo leto koriščenja predloga.
3. Predlog št. 32/83. Komisija predlaga da se pravice predlagatelja ugotovijo na osnovi realnih cen orodja. Pravice predlagatelja pa normalno tečejo na osnovi določil pravilnika o inovacijah.
4. Predlog št. 22/84. Komisija predlaga da vodstvo tozda dobi dodatno garancijo od predlagateljev in šele na to se loti rešitve problema vrtanja lukenj v kline IMT.
5. Predlog št. 35/84. Komisija predlaga da se izplača predlagateljem, enkratno posebno nadomestilo za predlog.
6. Predlog št. 18/84. Komisija predlaga, da se na osnovi pogoja, da trg sprejme izdelek, predlagatelju priznajo pravice, določene pravilniku o inovacijah.
7. Predlog št. 19/84. Komisija predlaga, da se predlog zavrne kot inovacija in smatra kot dobro opravljeno strokovno delo.
8. Predlog št. 57/83. Komisija predlaga, da se predlog ne sprejme kot inovacija, ampak se oceni kot prizadevno opravljeno delovno nalogo.
9. Komisija predlaga, da se do sprejema novega pravilnika popravita člena 23. in 24. iz pravilnika o inovacijah. Predlog bo podan v obravnavo kolegiju poslovnih organov.

17. seja — 27. 02. 1985

1. Predlog št. 3/83. Komisija predlaga, da se na osnovi stanja na trgu predmetčasno arhivira. Če bi nastali pogoji za proizvodnjo izdelka, bi se predmet ponovno obravnaval.
2. Predlog št. 17/82. Komisija predlaga, da se za pravilno ocenitev vrednosti inovacije koristi ocena zunanjega strokovnjaka, šele na to bo ponovno izvršeno vrednotenje predloga.
3. Predlog št. 25/82. Komisija predlaga, da se za pravilno ocenitev vrednosti inovacije koristi ocena zunanjega strokovnjaka, šele na to bo ponovno izvršeno vrednotenje predloga.
4. Predlog št. 26/82. Komisija predlaga, da se po zbiranju potrebne tehnične dokumentacije uredi vse, kar je potrebno, da se vložijo zahtevek za zaščito s patentom.
5. Predlog št. 38/82. Komisija predlaga, da se na osnovi pravilnika o inovacijah izplačajo tri posebna nadomestila s faktorjem 1,1.
6. Predlog št. 53/82. Komisija predlaga, da se na osnovi določil pravilnika o inovacijah izplačajo tri posebna nadomestila s faktorjem 1.
7. Komisija je prejela obvestilo, da se ne pristopi h korekturi členov 23 in 24 pravilnika o inovacijah, pač pa se bo izvršila izdelava novega pravilnika, ki bo v skladu z zakonom o izumih.

18. seja — 28. 02. 1985

V zvezi z obravnavanjem izumov in prijav za zaščito izumov, so nastale neke nejasnosti, ki jim je bila namenjena ta seja. Dogovor za bodoče delo v zvezi s prijavljenimi izumi je naslednji:

1. Dokler služba za inovacije ne dobi potrjeno listino o priznanem izumu, se tak predlog obravnava kot racionalizacijski predlog s povišanim faktorjem ustvaritvene sposobnosti in iz katerega sledijo tri izplačila posebnega nadomestila.
 2. Po prejemu listine o priznanem izumu se predlagatelju izplača razlika PN med prej obračunanim faktorjem ustvaritvene sposobnosti in novim faktorjem na osnovi priznanega izuma.
 3. Delovna organizacija in tozd, kjer se koristi izum, sklenejo pogodbo s predlagateljem o medsebojnih obveznostih.
 4. Pri izplačilu posebnega nadomestila za priznani izum se bodo morala koristiti določila 12. člena Zakona o izumih (ta določila bodo morala biti prenešana v nov pravilnik o inovacijah).
- Komisije za delovna razmerja po tozdih so dokončno odločale o naslednjih predlogih:

1. TIO

- 1.1 Predlog št. 4/83, inž. Faladore Vinko iz ROESA: Prodajna enota in pozicionirni cilindri. Komisija je sprejela sklep, da vodstvo tozda in vodja prodaje TIO sprejmeta dogovor o začetni 0-seriji. Hkrati se izdela tehnična dokumentacija. Pravice predlagatelja na osnovi določil pravilnika tečejo od takrat, ko bo šel izdelek v redno proizvodnjo.
- 1.2 Predlog št. 58/83, Beravs Brane iz Vzdrževanja: Predelava in rekonstrukcija stroja za rezkanje batnic za TIO. Komisija ni sprejela predloga, ker predelava ni bila izvršena po podanem predlogu.
- 1.3 Predlog št. 11/84, Levstik Drago, TIO: Izboljšano delovanje Kropp-Rundomata. Komisija je sprejela sklep o enkratnem posebnem nadomestilu v višini 3.000 din.
- 1.4 Predlog št. 12/84, Levstik Drago in Mandeljč Metod, oba TIO: Kvalitetnejša izdelava vretenc za PRA 5, 8 in 15. Komisija je sprejela sklep o enkratnem posebnem nadomestilu Levstiku 4.500 din in Mandeljcu 500 din, skupaj 5.000 din.

1.5 Predlog št. 16/84, Petrovčič Igor, serviser za TIO: Izboljšava na elektromagnetnem pnevmatskem razvodniku PRDS. Komisija je sprejela sklep o enkratnem posebnem nadomestilu v višini 3.000 din (pritožba predlagatelja na DS).

1.6 Predlog št. 57/83, Perović, Glogovac, Rekelj in Peterman iz prodaje TIO: Prodaja opreme za Irak v letu 1982 in 1983. Komisija je sprejela sklep o tem, da predlog ni inovacija, ampak prizadevno opravljeno delo projektantov (pritožba predlagateljev na DS).

1.7 DS tozda TIO 22. 02. 1985

Delavski svet TIO je na osnovi finčnih pokazateljev spremenil sklep komisije za delovna razmerja za predlog št. 16/84 od Petrovčič Igorja. Nagrada je namesto 3.000 din povišana na 25.000 dinarjev.

2. Kovačnica

- 2.1 Predlog št. 4/84, inž. Bizjak Marjan in Lužnik Franc, oba iz službe razvoja: Privezovalna veriga Ø 9—1,6 t. Komisija je sprejela sklep, da predlog ni inovacija, pač pa dobro izvršena delovna naloga.
- 2.2 Predlog št. 6/84, inž. Bizjak Marjan iz službe razvoja: Vogalna podstava in nastavek za bremenske verige in vrvne priveznice. Komisija je sprejela sklep, da predlog ni inovacija, je le dobra izvršitev v okviru dogovorjenih nalog.
- 2.3 Predlog št. 24/84, Krničar Darko iz Kovačnice: Racionalno struženje in vrezovanje navoja na Bofors maticah. Komisija je zavrnila predlog, ker je tehnično neizvedljiv.
- 2.4 Predlog št. 26/84, Krničar Darko in Ališič Ekrem, oba iz Kovačnice: Racionalnejša obdelava stremena škopcev večjih dimenzij. Komisija je osvojila predlog. Potrebno je naročiti primerno orodje, nakar se bo predlog na osnovi ustvarjenega prihranka obračunaval tri leta.
- 2.5 Predlog št. 27/84, Ališič Ekrem iz Kovačnice: Izboljšava pri vrezovanju navoja v matice za kavlje. Komisija je predlog sprejela in določila enkratno posebno nadomestilo v višini 4.000 din.
- 2.6 Predlog št. 29/84, Globevnik Janez iz Vzdrževanja: Nova konstrukcija (izvedba) kovaške peči za IV. linijo. Komisija je sprejela sklep o enkratnem posebnem nadomestilu za koriščenje predloga v višini 20.000 din.
- 2.7 Predlog št. 10/83, Bizjak Robert iz službe razvoja: Manipulator pri zalaganju peči in podajanju na prešah v novi kovačnici. Komisija je sprejela sklep, da se predlog arhivira, ker ni dovolj finančnih razpoložljivih sredstev, da bi se izvršil preizkus predloga.
- 2.8 Predlog št. 45/83, Tomažič Marjan in Beguš Karel, oba iz Kovačnice: Novi način izdelave stremen škopcev po DIN 82101 od 2 do 15 t. Komisija je sprejela sklep o izplačilu posebnega nadomestila za drugo leto koriščenja predloga, obema predlagateljema po 8.850 din, skupaj 17.700 din.
- 2.9 Predlog št. 32/83, inž. Hanžič Darko, tehnolog iz SKK: Stiskanje stremen škopcev DIN 82101 po 4 kose, za velikost 0,6 in 0,4. Komisija je odločila, da tečejo 3 leta pravice do predloga. Po prvem obračunu bo spet predlog obravnavan.
- 2.10 Predlog št. 22/84, inž. Hanžič Darko iz SKK in inž. Faladore Vinko iz ROESA: Avtomat za vrtanje lukenj v kline IMT. Komisija je sprejela sklep, da na osnovi dodatne garancije predlagateljev vodstvo tozda pristopi k realizaciji predloga.
- 2.11 Predlog št. 35/84, Ališič, Krničar, Rozman in Tomažič, vsi iz Kovačnice: Izboljšava pri obdelavi vilic za natezne matice. Komisija je sprejela sklep o enkratnem posebnem nadomestilu za predlog, vsak predlagatelj po 30.000 din skupaj 12.000 din.

3. Verigarna

- 3.1 Predlog št. 53/83, Burja, Peternel in Marzidovšek, vsi iz komercialnega sektorja: Prodaja snežnih verig v Iran. Komisija ni osvojila predlog kot inovacijo, ocenila ga je kot vestno izpolnjevanje delovnih nalog.
- 3.2 Predlog št. 55/83, Černe in Prešeren iz komercialnega sektorja: Rešitev problema varjenja »vibasa« na snežne verige. Komisija ni osvojila predlog kot inovacijo, ocenila ga je kot vestno izpolnjevanje delovnih nalog.
- 3.3 Predlog št. 56/83, Černe, Pejić, Poldaj in Prešeren, vsi iz komercialnega sektorja: Embalaža za snežno verigo z jeklenim montažnodržalnim stranskim obročem. Komisija je ugotovila, da embalaža predstavlja normalno izvršeno nalogo oblikovalca embalaže in zaradi tega predlog ni bil osvojen kot inovacija.
- 3.4 Predlog št. 18/83, Jemc Ciril iz Verigarne: Nov zatik za verigo za gozdarstvo. Komisija je sklenila, da predlagatelju pripadajo posebna nadomestila, v kolikor bodo kupci zadovoljni z novo obliko zatika.
- 3.5 Predlog št. 19/84, Jemc Ciril iz Verigarne in Zagar Marjan iz službe tehnologije: Novi snežni verigi Sprint in Sprint V. Komisija je ugotovila, da je bilo pri izdelavi omenjenih verig posredovano toliko podatkov, da sta tehnologa le izvršila delovno dolžnost. Zato se predlog ni ocenil kot inovacija.

4. Orodjarna

- 4.1 Predlog št. 30/81, Oman Filip iz Orodjarne: Povečanje števila vrtljajev vertikalne glave na hidrokopirnem rezkalnem stroju G 301 HA 400. Komisija ni predlog sprejela, ker po vsej verjetnosti konstrukcija stroja ne bi mogla sprejeti dodatne obremenitve zaradi povečanih vrtljajev.

Na koncu bom poročal o letošnji akciji Raziskovalne skupnosti Radovljica za podeljevanje nagrad za najbolj uspešne inovacije v letu 1984. Naša DO je sodelovala s štirimi predlogi, žal je eden od teh odpadel zaradi prenizkega števila točk pri ocenjevanju. Nagrade bodo dobili ob praznovanju 1. maja pri Sobcu:

1. Predlog — Potočnik Franc, Kovač Boris, Arh Tine in Pertnač Tine — 185 točk
2. Predlog — inž. Bizjak Marjan in Lužnik Franc — 100 točk
3. Predlog — Horvat Martin — 100 točk

Ostali dve nagradi dobila:

1. Rupar Stane iz Elana — 140 točk
 2. Jensterle Marko iz Iskre Otoče — 100 točk
- Vsak nagrajenec dobi diplomu in vsak predlog 40.000 din denarne nagrade.

Letos se bo prvič podelilo priznanje za pomembno in uspešno organizacijsko in popularizacijsko delo na področju množične inovacije in inventivne dejavnosti. To priznanje bo dobila naša sindikalna organizacija.

V tekmovalstvu med šolami za izdelavo ptičjih krmilnic je zmagala leška šola.

Vabim vas, da se v čim večjem številu udeležite praznovanja praznika dela pri Sobcu in s tem tudi daste priznanje našim najuspešnejšim inovatorjem.

Albin Lampe

Ogled sejma obrti München '85

Društvo DIATI Veriga, ki je bilo ustanovljeno na pobudo IO OOS in vodstva DO z namenom, da oživi organizirana inovacijska dejavnost v okviru DO, posveča veliko pozornost seznanjanju svojih članov z vsemi novostmi na področju inovatorstva in izumiteljstva. Organizira ogled raznih sejmov doma in na tujem.

Za obrtniški sejem v Münchnu, ki je bil od 9.—17. 3. je izvršni odbor društva sklenil, naj bi se ga udeležil poleg mene še tov. Janko Larisi iz Vzdrževanja.

V četrtek, 14. marca smo se zbrali pred poslopjem Kompas v Ljubljani. Poleg naju naj bi si sejem ogledali tudi inovatorji iz drugih občin, pa tudi veliko obrtnikov je bilo vmes. Pot nas je vodila preko Korenskega sedla in po novi avtocesti mimo Salzburga do Münchna. Tam smo se namestili v hotelu Metropol. Po kratkem počitku nas je že čakal ogled mesta. Vodič nas je sproti opozarjal na zanimivosti, nam razlagal o zgodovini in kulturi mesta. Ogledali smo si tudi olimpijsko vas. Večer je bil prost in smo ga izkoristili po svoje. V glavnem za ogledovanje izložb, saj za nakupe je bilo že prepozno.

Drugi dan je bil namenjen ogledu sejma. Že ob prihodu na sejmišče nas je presenetilo izredno zanimanje in veliko število obiskovalcev. V ogromnih halah smo se kmalu porazgubili. Z Larisijem sva si najprej ogledala ročne izdelke z vseh koncev sveta. Tu so bili predmeti iz lesa, slame, plastičnih mas, pletenja, pa vse do izdelkov iz zlata. Vse je bilo tudi naprodaj, samo za naše žepe bolj malo. Veliko preseenečenje naju je čakalo v dvorani z razstavljenim ročnim orodjem. Tu si lahko videl električno orodje za vse vrste hobijev, o katerem se mi še sanjalo ni. Tudi za profesionalno rabo je bilo orodja, kar je kdo hotel.

S posebnim zanimanjem sva si ogledala paviljone, kjer so razstavljali računalniško vodene stroje za obdelavo kovin in ostalih materialov, stroje za izdelavo stilnega pohištva, razna dvigala, izkoriščanje sončne energije za ogrevanje, računalniška oprema razvojnih oddelkov itd.

Zadnji dan je bil prost, zato smo ga izkoristili za drobne nakupe in za ogled trgovin. Po kosilu smo se odpeljali proti domu.

Z ogledom sejma sem bil zelo zadovoljen in mi bo gotovo spodbuda za nadaljnje inovacijsko prizadevanje v naši delovni organizaciji.

Veren Bela

Stavka v Verigi pred 50. leti

Žene z otroci stavkajočih delavcev pred tovarno

V Tovarni verig Lesce se je razredna borba začela zaostro-ovati v letih 1933 do 1934 in v začetku leta 1935, ko je podjetje skušalo vse bolj krniti pravice delavcev. Delavci so zahtevali vse tisto, kar jim je določal obrtni zakon in kolektivne pogodbe. Nastopali so proti naraščajoči draginji, se borili za zvišanje plač, za plačani letni dopust, za plačilo 6-urnih bolniških dni za ureditev varnostnih naprav. Ker je bilo podjetje gluho za izvajanja obrtnega zakona, je to dalo delavstvu pobudo za še odločnejši nastop. Ko je vodstvo tovarne pričelo najbolj revolucionarne funkcionarje strokovne organizacije premeščati na nižja delovna mesta, je organizacija pozvala zastopnike Glavnega odbora SMRJ (Saveza metalurških radnika Jugoslavije) v Ljubljani, da bi ob njihovi podpori stanje s pogajanjem uredili. Pogajanja pa so se izjalovila, ker sta njihova zastopnika Kopač in Urankar iz Ljubljane gledala bolj na koristi podejstva kot pa na koristi delavcev.

Delavci so zato zahtevali od svojih zaupnikov in poslancev Glavnega odbora radikalnejše ukrepe. Ker pa je vodstvo podjetja trmasto vztrajalo in ni pristalo na zahteve delavstva, so se delavci zbrali pred pisarno vodstva tovarne in demonstrativno zahtevali to, kar jim pripada. Zahtevali so tudi,

da razen zaupnikov pri pogajanjih prisostvuje tudi predsednik sindikalne organizacije Janez Justin.

Ravnatelj tovarne Hieng je uvidel, da je stvar precej resna. Predsednika sindikata je nagnal s »smrkavcem« in izjavil, da se v takih okoliščinah ne pogaja. Pozval je na pomoč celo orožnike z zahtevo, da razženejo delavce z dvorišča. Orožniki pa so, ko so videli, kakšen je položaj in kakšne so zahteve delavcev, izjavili, da bodo razgnali delavce le, če ravnatelj Hieng pristane na pogajanja. Ker je videl, da je položaj resen, je na pogajanja, ki so bila za delavstvo uspešna, pristal.

Konec leta 1934 in v začetku leta 1935 je trg zahteval vedno več izdelkov. Cene so se začele dvigati, plače pa so ostale na isti višini kot med krizo. Delavci so zahtevali popravek kolektivne pogodbe v smislu zvišanja plač.

Na pomlad leta 1935 je z ozirom na takratno stanje v tovarni vodstvo delavske organizacije obvestilo o tem glavni odbor SMRJ v Ljubljani in podružnico Železarne na Jesenicah. Če se stanje ne bo izboljšalo — tako so sklenili — bodo začeli s stavko. Pobudo za to je dal tov. Leskošek, predsednik strokovne komisije SMRJ v Ljubljani.

Mrzlično so pričeli s pripravi na stavko. V največji

tajnosti se je osnoval strokovni odbor, v katerem so bili Lenart Petrač kot predsednik, Pavel Magdič in Kati Triplat kot člana in Janez Zupan. V nedeljo, 14. maja so sklicali sestanek najzanesljivejših delavcev in jim dali konkretne naloge za pričetek stavke. Eden je dobil nalogo zastražiti tovarno, drugi pa so se naslednjega dne zjutraj razmestili na vse dohodne ceste in obveščali delavce, da se s pričetkom dela, ob 6. uri zjutraj — 15. maja 1935 — prične stavka.

Strokovni odbor je za dnevno stražo določil ženske, za nočno pa izključno samo moške. — Nočne straže so razen tovarne stražile tudi stanovanja ravnatelja Hienga. Razen 4 do 5 stavkokazov, ki so vsak dan prihajali in hoteli pričeti z delom — z njimi so obračunale kar ženske — je bilo vse delavstvo solidarno. Stavka je trajala polne tri tedne, od 15. maja do 5. junija 1935.

Razumljivo je, da se je zaradi dolgotrajne stavke gmojni položaj delavcev precej zaostрил. Domače trgovine jim niso hotele dajati živil na upanje. Stavkovni odbor je zato stopil v stik s trgovci in z delavskim konzumnim društvom na Jesenicah, ki so pristali na kreditiranje živil v času stavke.

Investicijska poraba v prvem trimesečju 1985

V okviru gospodarskega načrta smo sprejeli tudi plan investicij za letošnje leto v skupni vrednosti 582 milj. din, od tega za obratna sredstva 46 milj. din. S tem je bila postavljena pred strokovne službe, ki skrbijo za realizacijo investicij, zahtevna naloga tako glede fizične izvedbe investicij kot tudi s stališča financiranja. Struktura predvidenih investicij kaže na to, da večji del sredstev namenjamo nakupu opreme kot naložbam v zgradbe, kar je seveda nujno, če hočemo usposobiti strojni park za nadaljnjo nemoteno proizvodnjo.

Po preteku treh mesecev lahko ugotovljamo, da smo letni plan investicij izpolnili že več kot polovico vrednosti, kar za prejšnja leta ni držalo, saj smo navadno zaostajali za planom. V veliki meri je k dobri izpolnitvi plana investicij pripomogla realizacija programa Energetike, to je nakup strojev za proizvodnjo kvalitetnih verig. Avans za uvoz omenjenih strojev je bil plačan konec preteklega leta, sam uvoz pa realiziran ob novem letu z izjemo enega žičarskega stroja. V prvih mesecih smo torej koristili inozemski kredit v zvezi z uvozom in plačali carinske in ostale stroške. Tako so bili že v prvih mesecih leta vzpostavljeni boljši pogoji za proizvodnjo verig.

Tudi pri ostalih manjših investicijah nismo zavlačevali z realizacijo. Glede na razpoložljiva finančna sredstva smo izvedli naslednje investicije:

Obeležje na upravni stavbi

tiranje živil v času stavke. Istočasno pa so dobili iz Ljubljane od glavnega odbora SMRJ tudi denarno pomoč.

Med stavko je večkrat prišlo do pogajanj, vendar vedno brez uspeha. Po 16 dneh stavke je ravnatelj Hieng končno le pristal na pogajanja, ki so bila za delavce uspešna. V nekaterih najbolj kritičnih obratih so se plače delno povišale, priznan je bil 7-dnevni plačani bolniški dopust in letni plačani dopust, naredili so garažo za kolesa in uredil umivalnice in pralnice, ki jih prej sploh ni bilo.

Ravnatelj Hieng je hotel vsaj delno maščevati svoj poraz, zato je kaznoval nekatere vidne funkcionarje. Kati Triplat je bila za leto dni odpuščena z dela, Janez Justin pa je bil premeščen na nižje delovno mesto z nižjo plačo. V glavnem pa je vodstvo podjetja po stavki odnos do delavstva temeljito spremenilo. Pogajanj ni več odklanjalo. Delavci so zdaj laže uveljavili svoje zahteve kot pred stavko. Stavka je bila torej uspešna.

Odbor za razvijanje revolucionarnih tradicij

Vijakarna:

naprava za vrtanje vijakov, rotacijska peč, projekti za trafo postajo, oprema za trafo postajo, deli stružnic, orodne omare, elektromotorji — skupna vrednost 13,648.614 din

Verigarna:

KEH 7, KER 7, dodelava elektromagnetne črpalke, merilnik temperature, orodne omare, elektromotorji — skupaj 72,969.914 din

Sidrne verige:

KSH 16, KSH 22, KEB 7, pripravljalna dela za prizidek, orodne omare, elektromotorji — skupaj 181,427.838 din

Kovačnica:

skladišče, usmernik, doplačilo za streho, doplačilo za hidravlični pogonski agregat — skupaj 2,049.640 din

Orodjarna:

rezkalni aparat CNC 7,725.430 din

Vzdrževanje:

hidravlične škarje, mehanične škarje, hidravlična abkant stiskalnica, elektromotorji — skupaj 13,479.418 din

TIO:

orodje za tlačno litje 4,659.478 din

DSSS:

arhivske omare, grafoskop, diaprojektor, bojler, stoli, kalkulatorji, viličarji 1,330.785 din

Pregled investicij kaže na pestro dejavnost v prvih treh mesecih. Seveda moramo tako tudi nadaljevati. Pred nami je izgradnja prizidka tozid Sidrne verige, za katero bomo izločili sredstva v aprilu. V naslednjem mesecu bomo nadaljevali z izgradnjo sistema industrij-

ske vode in zgradbe trafo postaje. Glede na visoko realizacijo izdelkov v marcu pričakujemo izboljšanje likvidnosti, tako da ne bi smelo biti težav pri zagotavljanju sredstev v planiranih okvirih.

M. Kozamernik

ZAHVALA

Vsem sodelavkam in sodelavcem ter OOS Verigarna se najlepše zahvaljujem za darila ob moji upokojitvi. Vsem skupaj želim še mnogo delovnih uspehov.

Mirko Hrovat

Predsednik stavkovnega odbora tovariš Lenart Petrač

Beseda mladih

RAZPRAVE BREZ LITERARNE VREDNOSTI »MLADINSKI PROSTOR« (KLUB) in še kaj...

Kaj je to? To je delovanje mladinske organizacije v kraju (KS). Vendar že na začetku samem, ko začnemo govoriti o njem, zaidemo v težave kot so: kje dobiti primeren prostor, opremo, denar za adaptacijo prostora in seveda vse ostalo, kar je potrebno za otvoritev MK (mladinskega kluba).

Kje dobiti prostor, opremo in denar, je težko reči. Na vsak način se je treba povezati z ostalimi DPO v kraju, predvsem gre tu za KS in delovne organizacije. Treba jim je povedati svoje načrte, pričeti v kraju z vidnim delovanjem, delovnimi akcijami, kulturnimi dogodki... Treba je pokazati voljo do dela. Tako bomo s prošnjami na DPO in DO gotovo dobili večino tistega, kar najbolj potrebujemo za MK, akcije, uresničevanje programa...

Kar se tiče prostora, je treba najti primeren prostor, ki ga dobimo s posredovanjem KS in vseh DPO v kraju, katere delegate moramo vabiti na sestanke, ki bodo zajemali MK in seveda mladinsko organizacijo.

V vseh DPO imamo svoje delegate, ki bodo poročali o problemih, torej je važna povezava z DPO v kraju.

Ko dobimo prostor, ga je treba obnoviti in opremiti. V MK verjetno zahajajo mladinci, ki se učijo poklicev (dijaki) ali pa so tega dela vajeni (mislim na opremo in prenovitev), seveda pa je važna tudi dejavnost mladine same. Torej vsak prostor se da dobro, pa čeprav skromno urediti in opremiti.

Najbolje je mladinski klub urejen, če vsebuje: poseben prostor, kjer so mize in stoli (namenjene za sestanke, debatne večere, okrogle mize), prostor za arhiv s pisalno mizo (pisarniški material, zapiski, poročila...) prostor za glasbo (morda tudi plesišče), kotiček za diplome, priznanja, pokale...

Prav tako kot oprema mora biti v MK tudi organizacija (npr. uradne ure, za kar je zadolžen dežurni ali bolje oskrbnik kluba, ki ima ključ. Ko ta mladinec ali mladinka odpre klub, je odgovoren — odgovorna za čistočo in mir v klubu (lahko tudi za glasbo in prodajo pijače).

Če je mladinska organizacija povezana tudi z društvi, OZD in ostalimi podjetji v kraju, se delovanje poenostavi. Če hočemo tudi dobro sodelovati z OZD in podjetji, se mo-

ramo povezati z mladino v podjetju. Povezava v glavnem temelji na sodelovanju pri akcijah, proslavah, športnih tekmovanjih itd.

V primeru, da organiziramo proslavo, bo ta proslava s sodelovanjem mladine v podjetju gotovo na visoki stopnji kakovosti. Dobra proslava v majhnem kraju je zelo pomembna zato, ker jo kmalu opazijo krajanji in pa tudi OZD. Svojo mladinsko organizacijo in mladino v kraju bodo tako finančno in materialno podprli. Danilc

VSI SMO ZAPISANI SMRTI, ZAKAJ SILIMO V NJEN OBJEM?

Zgodilo se je na Jesenicah leta 1984. Pomlad se je nagibala v poletje. Sonce je toplo sijalo. Vse je dehtelo, živelo. V teh najlepših dneh pa si je dvojje mladih vzelo življenje. Zakaj?

Tvoje okno je majhno v množici nešteti. Le majhna neopazna pikica, ki se blešči v soncu. Čez nebo leti letalo. Množica ljudi pogleduje proti zemlji, a nihče te ne opazi. Kamorkoli seže tvoj pogled le beton, le škatlice iz pločevine na kolesih, tovarne. Na ulice množice hitečih. Prometna nesreča. Nihče se ne ustavi. Vsi hitijo dalje.

Tako je v velemestih že dolgo, dolgo. Popolnoma vsakdanji so samomori. Naše malo mesto pa je šele stopilo na to pot. Počasi, neopazno smo začeli hiteti. Se sploh zavedamo, da bomo tudi mi tako trdi in nedostopni kot ta množica svetovljanov? Takrat boš hodil po ulicah, a nikogar ne boš poznal. Atomska oborožitev bo tvoj vsakdanjik. A dokler nas ta hitri tempo življenja še ni popolnoma osvojil, zakaj si ljudje ne damo tistega, kar si želimo? Zakaj mi, odrasčajoči nasledniki ne dobimo delček tistega, kar si želimo? Kaj imamo mladi? Nič!!! Ni prostora za preživljanje prostega časa. Nebotičniki rastejo in rastejo, kulturnih ustanov pa nikjer. Kam naj gremo, da bomo preživeli svoj prosti čas? Nikamor. Vi pa nimate časa, da bi si zastavljali taka vprašanja. Imate nas zgolj za nevzgojeno, nikoli zadovoljno mladino. Starejši nas imenujejo z vsemogočimi imeni, čeprav tega ne zaslužno. Pa me boste vprašali koliko je takih?! Veliko, to vem zagotovo. In kaj je postalo iz naših domov?

»Kosilo je v pečici.« »Sem na sestanku.« Pogovarjamo se z listki. Ne, to niso sanje, to je resničnost. Rekli mi boste, da je to stvar posamezne družine. Ni res! To je problem vseh, problem družbe. Kolikokrat sedemo po kosilu, ki je v

krogu družine, in se pogovarjamo? Pa mi odgovorite. Mesto se večja, število prebivalcev narašča, mi pa ne vemo kam?! Smo se tudi rodili zgolj zaradi potrebe, da bi bili potomci? Pa ste se ob naših rojstvih zavedali, koliko topline in razumevanja potrebujemo mladi? Ste vi v mladosti živeli obkoljeni z betonom in stroji? Ne, niste. Vi ste imeli naravo in delo. Kaj imamo mi? Delo? Zakaj pa je vse več brezposelnih? Izšolani so in marsikdo bi dobro delal. Zakaj? In kaj nastaja iz brezdelja? Prestopki, alkoholizem, narkomanija, samomori! In vi me potem še sprašujete, zakaj toliko mladih stopi na poslednjo pot, pot uničenja?! Se je mar nemogoče zavedati napak nas vseh, naše družbe in razuma? Če bi dobili kje kakšno podporo, potem, potem, bi ne bilo tega, kar se dogaja.

Biti moraš močan in pogumen. Zavedati se moraš, kaj življenje kljub vsemu temu nudi. Prepričati moraš sam sebe, da si sposoben premagati sebe in lastne probleme, probleme drugih. Ne, ne želim še umreti. Premlada sem še. Nisem še okusila vseh lepot. Vem. Nisem nesmrtna. Vse mine. Vsi smo zapisani smrti, zakaj silimo v njen objem? Odgovor je jase.

VIETNAM

Obiščite Vietnam, počitnice v boju, dopust na fronti, še mal', ne bo vam žal. ob zvokih topov, Lahko se sončite prijetno vam bo ob človeških krikih, trupla vojakov vam bodo za družbo, minska polja namesto televizije, kozarev sveže krvi pogasil bo vašo žejo.

Obiščite Vietnam, počitnice v boju, dopust na fronti, še mal', ne bo vam žal.

SOVRAŽIM VAS

Nikoli te ne bom čakal, nikoli te ne bom pobožal, po glavi, nikdar ti ne bom rekel, da te imam rad. Jaz nisem poet, da bi pel o svobodi. Jaz ne znam biti nežen, jas sem samo ogenj, ki požiga. Sem norec, ki ga je izobčila ta Zemlja. Jaz nisem jaz! Sovražim vas! Zatemnili ste moje sonce in ni me več...

Alenka

Meta

PROSIM?!

Prosim, ne bodite dobri z mano. Sem mislec, ki vas sovraži vse, in filozof, ki komponira v misl čas. Včasih postavim kako hipotezo. Rotim vas, naj bi ne bili dobri z mano, ker jaz trdim: »Vsi smo zli!« In da postane to nauk: Ne bodite dobri z mano! Ne razbijte mi sanj, ne kažite mi poti iz njih, kajti srečen sem, da sem pozabil, kje vodi ta pot. P. S. Izjeme potrjujejo pravilo. GABER

11. MAREC

Danes sem v reki videla svojo mavrico. Mojo mavrico, ki jo podarjam tebi. Bila je čudna, neresnična. Ne iz sonca, in dežja — iz odplak, krvi in barve. Bila je tako lepa. Zaustravila sem korak in umirala z njo. Reka jo je odnašala, tako kot odnaša življenje mene. Te barve... barve krvi! Kako lepo je bilo... Za kratek čas jo je zmotil moj pljunec v obraz, a je odhitela dalje, proti morju. Nasvidenje, mavrica moja, odhajava v pozabo. Nikoli več ne bova skupaj. Morda nekoč, nekje.

Tam za bregom temin, kjer teče črna reka, kjer je most čeznjo, se srečava ponovno. A jaz ne jaz, samo kosti in mrtva duša. Tekla boš čezme.

Mojca

SPREMENIL BI
Spremenil bi svet, spremenil bi red, a kaj ko ne morem večno živeti.

Zato sem zmeri sam, da bi uganu, kam. Zato je z mano tok slabo, ker rad bi vedu zdej, kako.

Šice, jest ne kapiram, punce, jest ne podiram, draga, jest se bom loču, mama, jest se bom poču.

In na koncu bo pokop. Brž se zbral ljudi bo trop: »Fanta je škoda! Katera neroda mu ni prisluhnila? Pa tako fleten... še mladoleten... bil je res bister —

bil bi magister!« Nekaj potihom med venci poskuša, vendar besed teh nihče ne posluša:

»Res nujna potreba — o mrtvih balade. Vsak živ pa naj jeba in čimprej naj pade, da potlej spustite v svetlo ga jamo in brž mu zložite govor v reklamo.«

DARE

Proučevanje beneficiranih delovnih mest v sozdu Slovenskih železarn

Po ustavi imamo pravico do varnih in humanih pogojev dela, pravica in dolžnost vseh delavcev v organizacijah združenega dela pa je skrb za nenehno izboljševanje in humanizacijo dela.

Eden od izjemnih in skrajnih ukrepov v celovitem varstvu delavcev je beneficirana delovna doba oziroma zavarovalna doba s povečanjem. Uvedena je za delavce, ki je njihovo delo posebno težko in za zdravje škodljivo, ali za tiste delavce, ki po določenih letih starosti ne morejo več uspešno opravljati svoje poklicne dejavnosti.

»Toda beneficirana delovna doba, kakor navadno rečemo zavarovalni dobi s povečanjem, ni nobena dobrina. Pomeni namreč, da je delo na delovnem mestu tolikanj škodljivo, da ga ne bi mogli opravljati polno delovno dobo 35 oziroma 40 let. Beneficirana delovna doba je v resnici zadnji ukrep, ko smo vse druge realne možnosti že izčrpali: ko ne pomaga niti poseben izbor uvedba posebnih oblik delovnega časa, odmorov, dodatnih dopustov in rotacij in ko ni tehničnih in ekonomskih po-

gojev za ergonomsko preureditev dela.« (1)

Kaj od vsega tega smo v obdobju petnajstih let Slovenskih železarnah uspeli spremeniti in s tem zmanjšati ali odpraviti škodljiv vpliv dela in delovnega okolja na človekovo počutje in zdravje?

Odgovor na to vprašanje bodo prinesle strokovne analize beneficiranih delovnih mest (analize bodo razširjene na vsa tipična delovna mesta) in negativnih kazalcev zdravja. Na tem delajo naši strokovnjaki v sodelovanju s strokovnjaki iz obratnih ambulant železarn.

Pomembno pa je tudi, da se uredi dokumentacija na področju benefikacije.

Analize potekajo po metodologiji za izdelavo strokovne dokumentacije, ki mora biti predložena zahtevi za določitev delovnega mesta, na katerem se zavarovalna doba šteje s povečanjem (Uradni list SFRJ št. 7/76) in jo je predpisala Skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja v SR Sloveniji. Strokovne podlage za izdelavo elaborata so delo prof. dr. Janka Sušnika. Elaborati delovnih mest pa morajo biti po sklepu skupščine Spiz izdelani do junija 1986.

Bili so v Rogaški Slatini

Letošnje leto je bil aktivni odmor prvič organiziran v zdravilišču Rogaška Slatina, kamor smo napotili skupino delavcev, ki so letos prišli na vrsto za to obliko preventivnega zdravstvenega varstva. Ker je vsaka novost zanimiva tudi za ostale delavce Verige, smo se v uredništvu odločili, da nekatere od njih povprašamo, kako je bilo v Rogaški Slatini. Pogovarjali smo se z Nado Muhič, varilko iz Verigarne, Francom Kuščarjem in Vinkom Bogatajem z zunanje-ga transporta.

Uredništvo:

Tov. Muhičeva, vi ste bili na aktivnem odmoru že eno prejšnjih let v Strunjanu. Kakšna je razlika med Strunjanom in Rogaško Slatino?

Muhičeva:

Razlika je velikanska. Resda so bile sobe in hotel v Strunjanu lepši, toda to je bilo tudi vse. V Strunjanu se nas je vseh, po parih dneh bivanja, lotilo dolgočasje, ker smo bili prepuščeni sami sebi. Če je bilo grdo vreme, nisi imel, razen plavanja, ničesar početi. Povsem drugače je bilo v Rogaški. Tam smo bili po ves dan zaposleni, tako da sem bila prve dni precej utrujena. Organizacija rekreacije je bila v Rogaški tako dobra, da ne more imeti nihče pripomb. Skratka, aktivni odmor v Rogaški Slatini je bil res to, čemur je namenjen, medtem ko je v Strunjanu šlo le za dolgočasen dopust.

Uredništvo:

Kakšen je bil »vaš delovni dan«?

Bogataj:

Ni bilo vedno enako, zato tudi ne enolično. Običajno smo se ob 9. uri zbrali v trim kabinetu, kjer smo imeli gimnastiko. Zatem so bile na sporedu igre: namizni tenis, streljanje, pikado, kegljanje, plavanje ali sprehodi. Popoldanski rekreativni program se je za-

čel ob 15. uri, ko smo največ plavali, hodili na sprehode, v savno ali kegljali. Lahko rečem, da je dnevna zaposlitev trajala od 6.—7. ur.

Kuščar:

Omeniti je treba tudi to, da smo bili ob prihodu in ob koncu zdravniško pregledani. Zdravnik je vsakomur povedal, kje njegovo zdravje šepa, ob koncu pa je ugotovil tudi učinke rekreacije, ki so bili pri večini pozitivni. Temu se tudi ne čudim, saj je bilo treba vse dni intenzivno »migati«, vse skupaj pa je bilo resnično dobro organizirano. Tu gre zahvala predvsem rekreatorici, ki je resnično dobro opravila svoje delo, vzdrževala odlično razpoloženje med vsemi, tako da smo jo imeli resnično radi.

Muhičeva:

Posebej nam je bilo neprijetno ker so štirje predčasno zapustili aktivni odmor, saj se je rekreatorica počutila kriva za njihov predčasni odhod. Nerodno je bilo tudi zaradi tega, ker je rekreatorica Mary prestajala preizkušnjo in njena zaposlitev še ni bila gotova.

Uredništvo:

Kaj predlagate, da se ukrene proti tistim, ki so predčasno odšli?

Enoglasni odgovor vseh:

Vsi naj vrnejo dopust, ki jim ga je dala Veriga, vse stroške naj plačajo sami in nikdar več naj ne gredo na aktivni odmor.

Kuščar:

Povedati je treba, da je bilo organizirano tudi tekmovanje med vsemi gosti Rogaške v streljanju, pikadu, kegljanju in skoku v daljavi. Naša ekipa je osvojila 6 kolajn, ki so bile podeljene na skupni večerji s plesom.

Uredništvo:

Kaj bi še lahko povedali, kar vas nismo vprašali?

Bogataj:

Treba je spomniti na izredno vzdušje v skupini, ki sta ga vzdrževala Fikreta in »pek« iz Sidrnih verig, ki je v Rogaški Slatini postal specialist za sprehode pod vodo. Seveda pa je še enkrat treba spomniti rekreatorke Mary, ki je bila enkratna prijateljica vsem in vsakomur posebej. Nič ni bilo zanjo težko, nič odveč, vedno dobre volje, tako da si take lahko vsi, ki bodo šli v Rogaško prihodnje leto, lahko le želijo.

Kuščar:

30 let sem v Verigi, letos sem prvič prišel na vrsto in komaj čakam, če bom morda še kdaj deležen tega. Kar se mene tiče, lahko rečem, da sem kar težko zapustil Rogaško.

Muhičeva:

Če se bo ta dejavnost še nadaljevala, priporočam, da se gre zopet v Rogaško Slatino. Poleg tega pa prosim v imenu vseh, da se upravi zdravilišča pošlje zahvala za res prijetno in koristno rekreacijo, posebej pa naj se omeni tudi zahvalo rekreatorici Mary.

Kaj lahko dodamo temu? Pravzaprav ničesar. Besede udeležencev govorijo, da smo tokrat imeli srečno roko z izbiro kraja, nesrečno pa z izbiro udeležencev rekreacije, saj njihovemu predčasnemu odhodu lahko rečem enostavno kraja družbenega denarja. Predčasno so odšli naslednji delavci: Derling Janez, Debeljak Vlado, Ikač Janko, in Jensenko Franc.

Uredništvo

V spomin

Od 20. marca do 10. aprila so minevali tisti žalostni dnevi obletnice, ko si se prostovoljno, brez pozdrava poslovil od nas, od tvojih sodelavcev v Vijakarni v tovarni Veriga Lesce, od »tvojih mašin«, od vsega, kar si imel rad, naš dragi sin, brat in stric.

7. aprila so te našli, le dve uri po tem, ko je umrl Boris Kejžar — tvoj nečak, s katerim si delil 16 let življenja, v katerem se je boril s svojo težko neozdravljivo boleznijo »distrofijo«.

Armin, imeli smo te radi. Pravijo, da ljubezen vse premaga. Skupaj z zdravniki Psihiatrične bolnice v Begunjah smo se borili s tvojo boleznijo »depresijo«, ki te je pahnila v smrt — a smo ostali nemočni, poraženi. Izvršil si svojo tolikokrat ponavljajočo obljubo.

A, če bi jezero pod Potoki vedelo, kakšno bolečino nam bo povzročilo, če življenje tvoje bo utopilo, na bregu bi te zavrnilo in te živega vrnilo.

Ob tej žalostni obletnici se z hvaležnostjo spominjamo vseh Arminovih nadrejenih, vseh sodelavcev in sodelavk Verige, ki so mu kakorkoli in karkoli pomagali, ga v njegovi bolezni razumeli, mu privoščili lepo besedo. Enako vsem, tudi izven tovarne, ki so ga razumeli in mu skušali pomagati.

Vsem, ki so bili z nami v tistih nepopisno žalostnih dneh, ko smo od 20. marca dalje Armina iskali, do 7. aprila, ko so ga našli 2 uri za tem, ko je Boris zatisnil svoje trudne oči, do 10. aprila, ko smo se strti od žalosti morali posloviti hkrati od dveh tako mladih in dragih življenj na brezniškem pokopališču.

Vsem iskrena in prisrčna HVALA!

*Dan črn je moral priti,
bridkosti dan, o j dan solzan,
težko je bilo se ločiti,
a vse solze, ves jok je bil zaman!*

(Simon Gregorčič)

*16 let Armin in Boris sta skupaj živela,
drug za drugim dotrpela,
od obeh hkrati smo se poslovili,
v skupni, rani grob njih žari položili!
Nam ostali le bridki spomini
v neizmerni srčni bolečini!*

(mama)

Vsem, ki se ga, oz. se ju še spominjate, obiskujete njun prerani grob, prinašate cvetje in prižigate sveče velja zahvala!

Armin in Boris! Imeli smo vaju radi, zato bosta v naših srcih vedno z nami.

Za Arminom žalujejo: mama Tončka, ata Justin, sestre Vilma Kejžar in Zora Pagon z družinama ter ostalo sorodstvo.

Za Borisom žalujejo: mamica Vilma, ati Janez, sestra Vilmi, mama Tončka, ata Justin, teta Zora Pagon z družino ter ostalo sorodstvo.

Kadrovske vesti

Novosprejeti delavci:

tozd Sidrne verige:
Žaberl Marjan, Henigman
Božidar, Markelj Simon

tozd Verigarna:
Savkovič Stojadin, Golob
Marko, Beznik Anton, Zupanc Eva

tozd Kovačnica:
Medja Marjan

tozd Orodjarna:
Pospah Tomaž

tozd TIO:
Svenšek Marija

Prišli iz JLA:

tozd Orodjarna:
Korbar Simon

tozd Verigarna:
Šarac Željko

tozd Vzdrževanje:
Fink Vitomir

tozd Vijakarna:
Koren Milko

tozd Kovačnica:
Kristan Toni, Tonejc Peter

tozd TIO:
Marenk Mladen

Prenehali z delom

Tehnični sektor:
Ravnik Jože

Komercialni sektor:
Mihelič Nataša, Kovič Alojz

tozd Vzdrževanje:
Valant Jože, Kokalj Janez

tozd Vijakarna:
Sotlar Danica, Vidic Alojz

tozd Sidrne verige:
Spahič Avdo

tozd Kovačnica:
Zupan Veronika, Dolensek Milan

tozd TIO:
Režek Janko

Rodili so se:

Rozman Marku iz tozda
Vzdrževanje hči Nataša

Vidic Mariji iz EOS hči
Tina

Poročili so se:

Zupan Romana iz tozd Vijakarna

Ažmin Ciril iz tozd Vijakarna

Sujevič Zora iz tozd Verigarna

Negativni kazalci zdravja kot pokazatelj porušenega ravnotežja med človekom in okoljem

»Človek je z okoljem v katerem živi, dela in biva v ne-nehnem dinamičnem ravno-
vesju. Več kot je škodljivosti in hujše kot so, bolj se aktivira človekova reaktivnost. Če škodljivosti prevladajo nad človekovo reaktivnostjo bodisi po intenziteti, bodisi zaradi padca reaktivnosti, pride do

porušenja dinamičnega ravno-
vesja med okoljem in človekom. Ljudje postanejo utrujeni, nezadovoljni, iščejo druga dela (fluktuacija), iščejo »predah« v odsotnosti z dela (stalež), zbolijo (morbidity), zmanjša se njihova delovna zmogljivost (invalidnost) ali celo umrejo (mortaliteta). Vse te

pojave, ki so posledica porušenega odnosa med človekom in okoljem imenujemo s skupnim izrazom »negativni kazalci zdravja«. Z njimi se ukvarjajo različne stroke, predvsem pa medicina dela. Spremljamo pogostnost pojavljanja in trajanja.

Napačno bi bilo misliti, da je le delovno okolje škodljivo za človeka, pa tudi čas, ko je človek izpostavljen vplivom delovnega okolja, je vse manjši. Pomembno je tudi to, da s predhodnimi zdravstvenimi pregledi izbiramo tiste ljudi, ki imajo za določena dela večjo specifično reaktivnost, z obdobjimi pregledi pa ugotavljamo, kaj storiti, da bo človek še naprej živel v harmoniji z okoljem.

Povsem nemogoče je, da bi s sedanjim znanjem in razpoložljivimi sredstvi omogočili povsem varno delo. Dostikrat sicer to uspe, za neuspešnost pa obstajajo objektivni in subjektivni faktorji.» (2)

Strokovnjaki — zdravniki medicine dela iz obratnih ambulant slovenskih železarn bodo prikazali negativne kazalce zdravja za delavce, ki delajo oziroma so delali na benefici-ranih delovnih mestih. Za primerjalno skupino bodo vzeli ustrezno skupino v panogi črne metalurgije in kovinske predelave v regiji in republiki za obdobje nekaj let nazaj. Pri tem bodo upoštevali mnogovzročnost negativnih kazalcev zdravja. Ugotovljeno je že okrog 50 dejavnikov, ki vplivajo nanje in jih združujejo v nekaj skupin: značilnost delavca, delovnega mesta, širšega okolja in varstva pri delu.

Prikazana bo ocena delazmožnosti, poklicne bolezni in bolezni v zvezi z delom na podlagi preventivnega in obdobjnega zdravniškega pregleda za določeno obdobje.

Namen vseh teh prizadevanj v sozdu Slovenske železarn lahko izrazimo v enem stavku: Prilagoditi delo človeku in človeka delu.

Viri:

prof. dr. Janko Sušnik:
Beneficirani delovni dobi na rob, neobjavljeni tekst

mag. dr. Marjan Hrušovar:
Negativni kazalci zdravja kot pokazatelj porušenega ravnotežja med človekom in okoljem, neobjavljen tekst

specialist
dr. Boris Matinovič, specialist medicine dela:
Analiza začasne odsotnosti z dela zaradi bolezni, poškodb in nege v Železarni Ravne v letu 1982, Ravne, junij 1983, KZD

Samo Šave

ZAHVALI

Ob smrti dragega očeta se zahvaljujem sodelavkam in sodelavcem TOZD orodjarna za denar namesto venca ter izrečena sožalja.

žalujoča hčerka Ljuba Knaflič
z družino

Ob upokojitvi se najlepše zahvaljujem sodelavcem in sodelavkam ter sindikalni organizaciji Sidrnih verig za lepo darilo. Vsem želim še veliko delovnih uspehov, sreče in zdravja.

Stane Smrekar

Komisija za odlikovanja in priznanja pri koordinacijskem svetu sindikata SOZD Slovenske železarn objavlja na podlagi 15. člena Pravilnika o priznanjih Slovenskih železarn

Razpis za podelitev priznanj Slovenskih železarn za leto 1985

V skladu s Pravilnikom razpisuje komisija »Medaljo Slovenskih železarn« in »Plaketo Slovenskih železarn«.

1. Medaljo Slovenskih železarn kot najvišje priznanje se podeljuje delavcem SOZD Slovenske železarn:

— za vrhunske dosežke trajnega pomena, ki so odločilno prispevali k uresničevanju družbenoekonomske vloge Slovenskih železarn in njihovem splošnem ugledu v družbeni skupnosti.

— za izjemno ustvarjalno delo ali življenjsko delo v delovni organizaciji oziroma SOZD Slovenske železarn.

— za izjemne rezultate na posameznih področjih dejavnosti pri razvoju samoupravljanja in družbenopolitične dejavnosti.

— za izjemne tehnično-tehnološke dosežke na področju inovacij, gospodarjenja, produktivnosti, kvalitete, razvoja Slovenskih železarn.

— za druge izjemne rezultate v delu in razvoju delovnih organizacij in SOZD SŽ.

2. Plaketa Slovenskih železarn se podeljuje:

— za različne aktivnosti in dosežke na posameznih področjih dela, inovacijske dejavnosti, družbenopolitične aktivnosti in aktivnosti v samoupravnih organih, društvih in drugih organizacijah.

— za uspešno sodelovanje s Slovenskimi železarnami pri njihovem razvoju in poslovanju, pri krepitvi samoupravljanja in gospodarskega sistema

— za trajne rezultate na drugih področjih.

Kandidate za priznanja lahko predlagajo komisiji na osnovi tega pravilnika:

— vsak zaposleni v SOZD Slovenske železarn.

— organizacije združenega dela v SOZD Slovenske železarn in njeni organi samoupravljanja.

— družbenopolitične organizacije, ki delujejo v delovnih organizacijah in v SOZD Slovenske železarn.

— društva.

Pismeni predlogi za podelitev Medalje, oziroma Plakete Slovenskih železarn morajo poleg naslova predlagatelja vsebovati še:

— ime, priimek, poklic kandidata in delo, ki ga opravlja, oziroma naslov organizacije združenega dela, če je le-ta kandidat.

— vrsto priznanja, za katero se predlaga (Medalja — Plaketa).

— področje, obseg in uspeh delovanja, zaradi katerega se delegat predlaga.

— obširna obrazložitev in utemeljitev predloga z dokazili.

— mnenje družbenopolitičnih organizacij.

V letu 1985 bo podeljena ena medalja in pet plaket.

Rok za oddajo pismenih predlogov je 30 dni po objavi razpisa v glasilih delovnih organizacij, oziroma najkasneje do 15. maja 1985 na naslov:

SOZD Slovenske železarn, Splošna služba, Moša Pijade 5, 61000 Ljubljana z oznako »Priznanja Slovenskih železarn«.

ZAHVALA

Vse sodelavke iz nove galvanike v Verigarni se najlepše zahvaljujem svojim moškim sodelavcem, ker so nam omogočili udeležbo na slavnosti ob dnevu žena. V kolikor nas ne bi nesebično zamenjali na naših delovnih mestih in opravili poleg svojih nalog še naše, bi galvanski liniji stali najmanj poldrugo uro, s tem pa zmanjšali doseganje naše dnevne in mesečne proizvodnje.

Zahvaljujem se vsem otrokom iz OŠ F. S. Finžgar Lesce za prisrčen nastop, enako velja organizatorjem proslave in zelo prijetne razstave v dvorani DO.

Sodelavke iz galvanike

KRIZANKO ESTAVIL M. D.	POREDBNA PRI KUPCiji	NEZNANI LETEČI PREDMET	PSIHOLOGIJA KRISTALČJE	JUŽNOME- RISKA KUNA GIRDAK	HIMALAJSKA KOZA	REKA V SZ	BILJARDNA PALICA	MEHIŠKO LETUVISČE	VERIGA GLASILO VERIGE LESCE	VOJNA SPLOŠNEGA SEKTORJA	EDNEG MOLITVE	ŽENSKA, KI TALI KOVIKO	ISTOST
KIPARSTVO									VEČJE SKUPINE PTIC				
POKLIC V ORODJARNI									GLAVNO MESTO JORDANIJE				
ANTIČNA POKRAJINA V ITALIJI									HUMORISTKA ERZIŠNIK POPRAVLJA- LIVICA UR				
ANGLEŠKI GLEDAŠKI IGRALEC (EDMUND)					OVOJ	REKA SKOZI LENINGRAD	ANALITIČNA ZA TOZD TIO TINA TURNER						
RAZLIČNI ČRKI			OBRIS PREB. NEKO. KARNIJE								LJUDSKI ODPOR DALŠA PESNITEV		
BARVA IGRALNIH KART				PREDHODNIK SESALCA SLOVENSKI SKLADATELJ						PIVSKI VZKLIK			
SOVJETSKI PILOT (VALERIJ)							CVETKOVIČ RAFKO			IZRAZ PRI ŠAHU NADLEŽNE ŽUŽELKE			
SEZNAM NAPAK NA KONCU KNJIGE							OSEBNI ZAJMEK				TEHNOLOG ZA VIJAKARNO	ISTA	PLANINA NA JELOVICI
EDEN OD ČUTOV					TONČEK	ANTON DOLINAR	IZBELEK IZ KONJSKEGA REPA	PURČAVNIK, SPOKORNIK BOKSAR RUSEVSKI					
ŠPEKULIRA- NJE NA BORZI									ŽENSKO IME OBDOBJE, VEK				
LILI NOVY			KRAJ PRI LJUBLJANI NATRIJ						AMERICAN ARWAY LINES IGOR LEVAR				
ZDRAVILO PROTI HALARJI						ŽENSKA, KI MERIJO JOD							
ROBINJA, TRNOVO DREVO								SLOVENSKI SKLADATELJ JAKOB (1845-1927)					

Izžrebani reševalci nagradne križanke iz prejšnje številke:

1. nagrada — Mulej Vera, Vijakarna
2. nagrada — Macuh Peter, Kovačnica in Vovk Anica, DSSS
3. nagrada — Polajnar Darko, Orodjarna in Kunstelj Anka, DSSS.

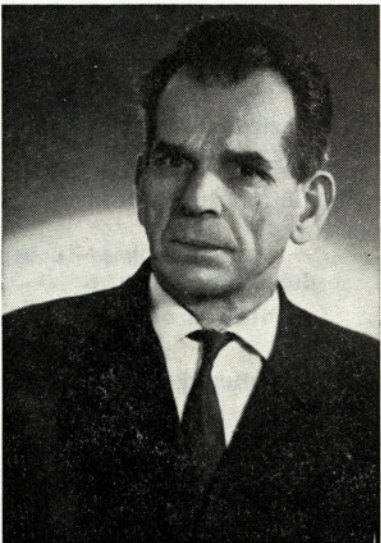
Spomini Magdičevega ata na stavko v Tovarni verig pred petdesetimi leti

»Stavka v leški Tovarni verig na pomlad 1935. leta je bila ena prvih v duhu sklepov IV. državne konference KPJ iz meseca decembra 1934. Stavko so vodili komunisti v tovarni in zanjo brez težav uspe- li pridobiti ves kolektiv. V stavko so stopili enotni, zdr- žali so od 15. maja do 5. ju- nija, in zmagali.

Stavkovno gibanje v Tovar- ni verig Lesce je primer bojev kolektiva s številnimi izkuš- njami, ki je stopil v stavko enoten, medtem, ko se je sko- vala akcijska enotnost delav- cev v mnogih drugih kolekti- vih šele v stavkovnem gibanju sredi tridesetih let.«

Tako je v knjigi »Jeklo in ljudje — IV. jeseniški zbor- nik« v uvodu opisana prva ve- lika stvaka v naši tovarni, ta- kratni delniški družbi. Kako pa je stavka ostala v spominu tovarišu Pavlu Magdiču, edi- nemu še živečemu članu stav- kovnega odbora in kasneje pr- vemu predsedniku upravnega odbora?

Tovariš Pavel Magdič se je kot deveti otrok številne hr- vaške družine iz vasi Trstenik že pri dvanajstih letih začel učiti težkega kovaškega pokli- ca. Vsekakor je bilo to otrošt-

vo bolj podobno življenju mezdnega delavca in boju za preživetje kot pa tistemu, kar bi vsakemu otroku moralo pripadati. Po služenju vojaške- ga roka, ki ga je kot deveti otrok služil le devet mesecev, so ga pomanjkanje dela in težke razmere v juniju 1928 pripeljale v Lesce, tako rekoč, prišel je »s trebuhom za kru- hom«. S svojim znanjem ko- vaštva je bil takrat eden red- kih strokovnjakov na tem področju in je v takratni to- varni verig službo dobil ta- koj. V majhnem 64-članskem

kolektivu je bilo delo večino- ma ročno in zato težko, ven- dar so bili kljub delniški druž- bi delavci v kovaški stroki na- pram drugim sorazmerno dob- ro plačani. Ker pa je bila sa- mo osmina delavcev strokovno usposobljenih za svoje delo, je bila večina z mezdami nezado- voljna, vendar ravnatelj in del- ničar Hieng ni imel nobenega posluha za revščino, ki je v delavskih družinah iz tega iz- hajala. Delavci niso imeli prave- vice do letnega dopusta, do bolniškega dopusta, niso imeli umivalnic in kopalnic, skratka imeli so le eno pravico, in si- cer tisto do dela. Takratna ob- last je tudi prepovedala vsa- kršno praznovanje praznika dela 1. maja, bila je dobesed- no alergična na vsako stvar rdeče barve, pa naj si bo to nagelj ali samo ruta.

Tovariš Magdič se je kmalu po prihodu v Lesce vključil v delavsko prosvetno društvo Svoboda, bil je tudi njen pred- sednik in zaradi te napredne dejavnosti in miselnosti je kmalu postal orožnikom trn v peti, kar se je odražalo v ne- štetih preiskavah doma.

Z leti se je v tovarni verig zelo spreminjal asortiman iz- delkov in v programu je bilo precej poljedeljskega orodja. Tak nov program je zahteval tudi nove načine in postopke dela in tako so delavci, med njimi tudi Pavel, hodili v dru- ge tovarne — seveda ilegalno,

Program kina Radovljica

od 7. 5. do 5. 6. 1985

Hongkonški barvni film
»PET ZMAJEVIH
KREMLJEV«
torek 7. 5. ob 20. uri
sreda 8. 5. ob 20. uri

Ameriški barvni film
»DEKLE IZ INDIJE«
četrtek 9. 5. ob 20. uri
torek 14. 5. ob 20. uri

Italijanski barvni western film
»ŽENA APAČ«
petek 10. 5. ob 20. uri
sobota 11. 5. ob 18. uri
nedelja 12. 5. ob 20. uri

Italijansko-ameriški barvni
zabavni film
»PAR NE PAR«
sobota 11. 5. ob 20. uri
nedelja 12. 5. ob 18. uri
ponedeljek 13. 5. ob 20. uri
sreda 15. 5. ob 20. uri

Ameriški barvni pustol. film
»GOSPODAR ZVERI«
četrtek 16. 5. ob 20. uri
sobota 18. 5. ob 20. uri
nedelja 19. 5. ob 18. uri
torek 21. 5. ob 20. uri

Hongkonški barvni film
»NEPREMAGLJIVI HEROJ«
petek 17. 5. ob 20. uri
sobota 18. 5. ob 18. uri
nedelja 19. 5. ob 20. uri

Jugoslovanski barvni film
»BALKANSKI VOHUN«
ponedeljek 20. 5. ob 20. uri
sreda 22. 5. ob 20. uri

Zahod. nemški barvni film
»DEKLE Z REGRADOM«
četrtek 23. 5. ob 20. uri
nedelja 26. 5. ob 20. uri
sreda 29. 5. ob 20. uri

Hongkonški barvni film
»PINK PONG«
petek 24. 5. ob 20. uri
sobota 25. 5. ob 18. uri
torek 28. 5. ob 20. uri

sobota 25. 5. ob 20. uri
nedelja 26. 5. ob 18. uri
ponedeljek 27. 5. ob 20. uri

Slovenski barvni film
»LJUBEZEN«
četrtek 30. 5. ob 20. uri
nedelja 2. 6. ob 20. uri
sreda 5. 6. ob 20. uri

Hongkonški barvni pustol. film
»ŽENA VIHOR«
petek 31. 5. ob 20. uri
sobota 1. 6. ob 18. uri
ponedeljek 3. 6. ob 20. uri

Italijansko-španski barvni
pustolovski film
»TAUREG«
sobota 1. 6. ob 20. uri
nedelja 2. 6. ob 18. uri
torek 4. 6. ob 20. uri

in novo osvojeno znanje pri- šali nazaj v tovarno.

Vendar je sčasoma postajal način dela nevzdržen, mezde so se zaradi viška delovne sile stalno manjšale, in delavci so preko svojih zaupnikov pri del- ničarju zahtevali izboljšanje teh razmer. Kljub temu, da so dosegli dogovor, da stro- kovnjakom mezde znižajo in ta denar razdelijo delavcem z nizkimi postavkami — temu dogovoru je prisostvoval tudi predstavnik delavske zbornice Franc Leskovšek — se razme- re bistveno niso popravile.

Takratni Savez metalskih radnika je tako organiziral stavkovni odbor, vanj pa iz- bral delavce, ki so bili miselno napredni in znani kot ljudje, vredni zaupanja. Stavko so pri- pravljali v popolni tajnosti, 15. maja zjutraj pa so bili delav- ci obveščeni o stavki in vsi so zanjo tudi bili. Clana stavkov- nega odbora tov. Magdič in Kos sta imela nalogo stražiti stanovanje ravnatelja Heinga v Triglavu, ženske in otroci pa so tovarno stražili podnevi. Vstop vanjo so imeli le pred- delavci in vajenci, in tako je proizvodni proces zastal. Pre- hrano so dobivali v jeseniškem

rdečem konzumu in zdržali so tri tedne. Po tem času pa se je delničar Hieng na pritisk ostalih delničarjev odločil po- gajati in delavci so iz svoje bitke za boljše življenjske in delovne pogoje prišli kot zma- govalci.

Kakšne so bile pridobitve in spremembe po stavki?

»Velike«, pravi tovariš Pa- vel, »delavci so dobili pravico do eno tedenskega bolniškega dopusta, na deset let delovne dobe so dobili 3 dni dopusta, pa tudi umivalnice in kopalni- ce ter kolesarnico so uredili v tovarni. Vendar posledica stavke niso bile le prednosti, sledile so tudi sankcije. Dve delavki sta bili izključeni za dobo enega leta z dela, neka- teri delavci so bili premeščeni na slabše delovno mesto, ven- dar, splečalo se je«.

Magdičev ata je s svojimi 81 pomladmi še vedno čil mo- žak, še vedno odločen, prav ta- ko kot je bil takrat, pred dob- rimi petdesetimi leti. Z ženo Rozi, ki mu je življenjska o- potnica tudi že več kot pet- deset let, sta si edina, da so bili tisti časi težki, vendar kljub nevarnosti in pomanjka- nju, po svoje lepi.

F. M.

VERIGA je glasilo delovne organizacije Slovenske žele- zarne — Veriga Lesce, n. sol. o. Izhaja enkrat mesečno. Ureja ga uredniški odbor: Pavel Bizjak, Marjan Stiper- ski, Ivanka Korošec, Polona Lukan, Ivanka Sodja. Odgo- vorna urednika sta Franc Čop in Miloš Janša. Glasilo je po 7. točki 36. člena Zakona o obdavčenju proizvodov in storitev v prometu in mnenju republiškega komiteja za informiranje prosto plačila prometnega davka. — Tisk: Tiskarna Ljubljana.